

3. nodaļa

**Ja man būtu tā
naudiņa...**

Šajā nodaļā tu

- ▶ salīdzināsi satura un uzbūves ziņā atšķirīgus tekstus, secināsi par tiem raksturīgo;
- ▶ noteiksi tekstu veidus – aprakstu, vēstījumu un pārspriedumu;
- ▶ plānosi un rakstīsi pārspriedumu;
- ▶ veidosi grafiskos organizatorus teksta strukturēšanai;
- ▶ plānosi un veidosi prezentāciju un uzstāsies ar mutvārdu runu;
- ▶ lietosi daļskaitļus un decimāldaļas gan mutvārdos, gan rakstveidā;
- ▶ lietosi saīsinājumus un pierakstīsi tos, arī datorrakstā;
- ▶ vērtēsi valodas lietojumu dažādos tekstos;
- ▶ mācīsies nošķirt faktus no viedokļiem;
- ▶ lasīsi lingvistisku tekstu un formulēsi teksta daļu nosaukumu;
- ▶ analizēsi vārdu krājumu; saskatīsi un skaidrosi vecvārdus, vērtēsi to lietojumu.

#fakts
#viedoklis,
#tekstu veidi
#apraksts
#vēstījums
#pārspriedums
#reklāma
#infografika
#daļskaitlis
#saīsinājums
#vecvārds

3.1.

Maksā ragā!

1. uzdevums.

1.1. Apskati zīmējumus un pastāsti, ar ko tie tev asociējas!

1.2. Pastāsti, vai esi dzirdējis vārdu savienojumus *naudas koks, naudas vergs, naudas pūķis, maksā ragā!* Kā tu tos saproti?

Izmanto!

valodasrokasgramata.lv
www.tezaurs.lv

1.3. Papildiniet definīciju! Izmantojiet dotos vārdus un vārdu savienojumus, izvēloties iederīgo! Pārbaudiet savu veikumu!

vārds

vārdu savienojums

teikums

saturs

sižets

nozīme

pilnībā

daļēji

nedaudz

daudz

samērā daudz

daļā

veselumā

pakāpeniski

Frazeoloģisms – tradicionāls ..., kura ... vai ... ir pārnesta. Tā ... ir uztverama tikai ...

1.4. Lasi informāciju par frazeoloģismiem! Atrodi katrā teksta daļā galvenos atslēgvārdus! Izdomā nosaukumu katrai teksta daļai! Veido atgādni! Ko nākamajā reizē, veidojot atgādni, darītu citādāk?

legaumē!

Valodā izšķir divējādus vārdu savienojumus:

- brīvus,
- frazeoloģiskus.

Mācību par frazeoloģismiem sauc par frazeoloģiju.

Vārdam *frazeoloģija* ir trīs nozīmes:

- valodniecības nozare, kas pētī frazeoloģismus;
- kādas valodas frazeoloģismu kopums;
- kādas atsevišķas personas lietotie frazeoloģismi.

Frazeoloģismu nozīme ir ar valodas tradīciju nosacīta. Tā jāzina tāpat kā atsevišķu vārdu nozīme, citādi frazeoloģisms ir nesaprotams.

Lielākā daļa valodā lietojamo vārdu savienojumu ir brīvi. Lai kaut ko pateiktu, runātājs izvēlas saturam atbilstošus vārdus. No atsevišķajiem vārdiem, ievērojot gramatikas likumus, tiek veidoti vārdu savienojumi.	<i>Interesants sižets, veiksmīgs rezultāts, interesants uzdevums.</i>
Līdzās šāda veida vārdu savienojumiem ir arī tādi vārdu savienojumi, kuri izsaka kaut ko citu nekā vārdi, kas tos veido.	<i>Uz karstām pēdām (tūlīt), ņemt kājas pār pleciem (skriet).</i>
Tie ir nozīmes ziņā nedalāmi, ar tradīciju nostiprināti vārdu savienojumi. Runātājs tos neveido no atsevišķiem vārdiem, bet pārņem gatavā veidā. Visbiežāk sastopami tādi frazeoloģismi, kas izsaka pilnīgi kaut ko citu nekā vārdi, kuri tos veido.	<i>Piektais ritenis (cilvēks, kas kaut kur ir lieks), ciets rieksts (grūts uzdevums), lēkt acīs (izaicinoši izturēties), ņemt uz gauda (bārt), vienā mutē (visi reizē).</i>
Ir arī frazeoloģismi, kuru nozīme veidojas mazliet brīvāk – kāds no vārdiem it kā saglabā savu leksisko nozīmi.	<i>Zili brīnumi (liels, negaidīts brīnums), gaisa gabals (liels ceļa gabals), cūkas laime (nejauša, negaidīta laime).</i>
Daudzi frazeoloģismi izteikti salīdzinājuma veidā. Šādus salīdzinājumus sauc par frazeoloģiskiem salīdzinājumiem.	<i>Kā vējš (ātri), kā likts (noteikti), kā ūdenī iekritis (pazudis).</i>

Izmanto!

Laua A., Ezeriņa A.,
Veisberga A. **Latviešu
frazeoloģijas vārdnīca.**
Rīga: Avots, 2001.
www.tezaurs.lv

1.5. Nosaki doto frazeoloģismu veidu! Izmanto informāciju 37. lpp.!

sēdēt uz siena kaudzes	viltīgs kā lapsa
iekrist acīs	acis uz kātiņiem
ar tukšām rokām	ar dāsnu roku
dzīvot no rokas mutē	izlaist no rokām

1.6. Lasi frazeoloģismu salīdzinājumus un pastāsti situāciju, kurā varētu lietot katru no tiem!

viltīgs kā lapsa, bailīgs kā zaķis, mēms kā zivs,
vesels kā rutks, strādā kā zirgs, vīrs kā ozols

1.7. Iesaisti piecus 1.6. uzdevuma frazeoloģismus saliktos sakārtotos teikumos, lai atklātos to nozīme! Pamato pieturzīmju lietojumu!

2. uzdevums.

2.1. Lasi jautājumu un izsaki viedokli!

Kāpēc valodā ir nepieciešami frazeoloģismi?

Vai visi frazeoloģismi, ko lieto latviešu valodā, ir radušies Latvijā?

Tesālija – vēsturisks novads Grieķijas vidusdaļā (*Thesalia*), kas izveidojās 4. gs. p. m. ē.

Pēlejs – Aiaka dēls, kurš nejauši nogalināja savu pusbrāli Foku, bija spiests bēgt un arī turpmāk piedalījās dažādos piedzīvojumos (grieķu mitoloģijā)

Tetīda – jūras dieviete (grieķu mitoloģijā)

Kāpēc, kad un kā valodā ir radušies frazeoloģismi?

2.2. Lasi, kā radušies daži frazeoloģismi! Ko no tā vari secināt – kādi ir svarīgākie frazeoloģismu rašanās cēloņi? Kāpēc tie saglabājušies līdz mūsdienām?

Ahilleja papēdis. Vājā vieta, galvenais trūkums.

Ahilleju, Tesālijas valdnieka Pēleja un jūras nimfas Tetīdas dēlu, vienu no Trojas kara izcilākajiem varoņiem, māte bērnībā septiņreiz izpeldināja pazemes valstības upes

Stiksas ūdeņos, lai padarītu viņu neievainojamu. Papēdi, aiz kura māte turēja Ahilleju, ūdens nesaslapināja, un tas vienīgais palika ievainojams.

Atrotīt piedurknes. Dedzīgi ķerties pie darba.

Senatnē virsdrēbes šuva ar ļoti garām, galos platākām piedurknēm, kas sniedzās līdz ceļiem, bet reizēm pat līdz zemei. Lai varētu strādāt, piedurknes vajadzēja atrotīt.

Būt zem tupeles. Būt kāda varā, pakļautībā, ietekmē.

Izteiciens cēlies no daudzām tautām pazīstamās kāzu ieražas – līgavainis un līgava cenšas uzkāpt viens otram uz kājas. Kurš pirmais nokļūst „zem tupeles”, tam ģimenē būs jāpakļaujas. Senajos Austrumos bija arī paradums, ka uzvarētais valdnieks nogulās zemē un uzvarētājs uzlika viņam kāju, tā demonstrēdams savu neierobežoto varu.

Lāča pakalpojums. Labi domāta rīcība ar ļaunām sekām.

Krievu fabulists Ivans Krilovs fabulā „Vientulis un lācis” stāsta par lāci, kurš, cenzdamies aizdzīt mušu no sava drauga deguna, zvēlis mušai ar akmeni. Mušu lācis aizdzinis, taču draugs bijis beigts.

Dāvātam zirgam zobos neskaties. Saka, atgādinot, ka nav pieņēmts interesēties par dāvanas vērtību.

Izteiciens radies tāpēc, ka pēc zirga zobu nodiluma nosaka zirga vecumu un tāad arī vērtību.

Iedot kurvīti. Atraidīt pielūdzēju vai bildinātāju.

Izteiciens radies sakarā ar senu franču paražu, ka saderinoties līgavainis pasniedza līgavai dāvanu greznā kurvītī. Ja saderināšanās izjuka, kurvīti sūtīja atpakaļ.

(Jūlijs Aldersons. „Kāpēc mēs tā sakām?”)

2.3. Atbildi uz jautājumiem!

- Kā tas iespējams, ka dažādas tautas lieto vienādus frazeoloģismus?
- Kāpēc, tavuprāt, ir svarīgi izprast dažādu tautu frazeoloģismu nozīmi?
- Ko par cilvēku, tavuprāt, liecina frazeoloģismu biežs lietojums runā?
- Kādus sarežģījumus var radīt kādas valodas frazeoloģismu nozīmes nezināšana?

dedzīgi – steidzami, ar sajūsmu, aizrautību

tupele –

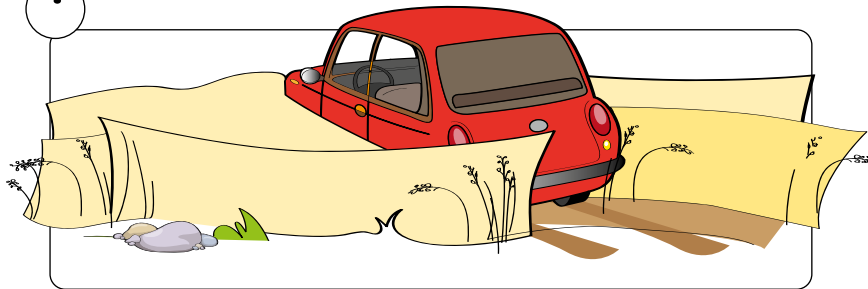
saderināties – savstarpēji iepriekš solīties, vienoties noslēgt laulību

kurvītis – grozs

2.4. Uzraksti humoristisku stāstījumu vai veido komiksu par to, kā ārvalstu tūrists, viesojoties Latvijā, nokļūst dažādos pārpratumos, tādēļ ka nezina latviešu valodas frazeoloģismu nozīmi!

3. uzdevums.

3.1. Lasiet vārdus un seciniet, kas tos vieno! Kurā laika periodā šādi vārdi, jūsuprāt, tika lietoti latviešu valodā?

dālderis šiliņš vērdiņš grasis feniņš

3.2. Lasi, ko par 3.1. uzdevuma vārdiem saka skolēni! Par kurām naudas vienībām, tavuprāt, katrs skolēns runā? Kura skolēna teikto var pierādīt? Kura skolēna teiktais ir tikai viedoklis?

Tās nosaukums man ne īpaši patīk, jo rada sajūtu, ka tas ir kaut kas niecīgs, nevērtīgs.

Maija

Latvijas teritorijā šo naudas vienību sāka kalt 1525. gadā.

Mārtiņš

Matīss

Man šķiet, ka to lietoja kaut kur Eiropā.

Šī naudas vienība Latvijas teritorijā tika lietota no 16. līdz 18. gadsimtam.

Laura

3.3. Lasi tekstu un atrodi tajā trīs faktus! Atrodi pierādījumus šiem faktiem! Veido domu karti pēc parauga!

pierādījums

Pirms Latvija kļuva par neatkarīgu valsti, par precēm un pakalpojumiem norēķinājās, izmantojot vācu ost-rubļus un ostmarkas, kā arī Krievijas cara kredītbilētes. Tāpēc pēc valsts proklamēšanas 1918. gadā bija skaidrs – ir jāveido pašiem sava nauda. [...] 1919. gada 22. martā tika izsludināts naudaszīmju konkurss. [...] Pāris mēnešu vēlāk kā pagaidu valūta tika izlaistas Latvijas valsts kases zīmes rubļos un sīknauda – kapeikās.

Bija grūti izšķirties, kā jauno Latvijas valūtu nosaukt. Ozols, zīle, daila, austra, latva, franks, pūķis un pat rūķis – priekšlikumi bija visdažādākie. Taču lielāko atzinību izpelnījās no vārda „Latvija” atvasinātais „lats”, bet sīknaudu [...] nolēma nosaukt par santīmu. Tā 1922. gada 3. augustā beidzās rubļa mūžs Latvijā. Nu bija pienācis laiks „Latvijas Bankas” dibināšanai un lata laišanai apgrozībā.

(Pēc žurnāla „Ilustrētā Junioriem” materiāliem)

3.4. Lasi apgalvojumus un nosaki, vai tas raksturīgs faktam vai viedoklim!

Nr.	Apgalvojums	Viedoklis	Fakts
1.	Var pārbaudīt kā patiesu.		
2.	Ir atkarīgs no novērojumiem vai pētījumiem.		
3.	Balstās uz pieņēmumu.		
4.	Var pārbaudīt ar pierādījumu palīdzību.		
5.	Izskaidro to, kas patiesībā noticis.		
6.	Nav pamatots ar pierādījumiem.		
7.	Katram cilvēkam tas var būt atšķirīgs.		
8.	To nevar apstrīdēt vai apspriest.		
9.	To var apspriest.		

Izmanto!

Kā pierādījums faktam var būt
vēsturisks avots –
dokuments, hronika,
fotogrāfija,

publikācija laikrakstā,
žurnālā, uzticamā
tīmekļvietnē,

enciklopēdijā, vārdnīcā,
ekspozīcijā muzejā u. c.

3.5. Pārskati 3.3. uzdevuma tekstu un skaitļa vārdus pieraksti vārdiem!

3.6. Atrodi papildinformāciju tīmeklī par 3.1. uzdevumā minētajām naudas vienībām! Kādas naudas vienības vēl ir bijušas Latvijā? Kurā laika periodā tās tika izmantotas?

3.7. Kā, tavuprāt, vispārskatāmāk izkārtot iepriekš noskaidroto informāciju par naudu? Kuru grafisko organizatoru tu ieteiktu izmantot?

3.8. Apkopojiet infografikā/plakātā informāciju par naudu Latvijā! Plānojiet stāstījumu un stāstiet to klasē vai ierakstiet videoprezentāciju un parādiet to klasē!

Izmanto!

Nosaucot un rakstot gadskaitli, lieto nelokāmo skaitļa vārdu **tūkstoš**.

Gadu, datumu un gadsimtu pieraksta šādi:
2025. gada 1. janvārī
2025. g. 1. janv.
01.01.2025.
21. gadsimts, 21. gs.
XXI gadsimts, XXI gs.

4. uzdevums.

4.1. Lasi tautasdziesmas un atrodi izceltajiem vārdiem atbilstošu skaidrojumu!

Tu **bajārs**, es nabags,
Iesim ar naudu mēroties:
Tev bij **sieks** sīkas naudas,
Man **puspūrs** dālderīšu.

Es savai **pādītei**
Zīda **svārkus** šūdināju;
Sprīdi metu, **guldeni** devu,
Pusdālderā **olekti**.

vīriešu
žakete

bērns, kuru
kristī

senā tilpuma
mērvienība
(aptuveni
0,26 kubikmetri)

bagāts
saimnieks

senā beramu vielu
tilpuma mērvienība
(48 kg)

agrāku laiku nauda, kas
atbilda 30 kapeikām; arī
zelta, vēlāk sudraba monēta
vairākās Viduseiropas
valstīs no XIII gadsimta līdz
XIX gadsimtam

senā garuma mērvienība
(53,75 cm) – attālums no
elkoņa līdz vidējā pirksta
galam

senā garuma mērvienība
(aptuveni 18 centimetri) –
attālums starp izstieptu
īkšķi un rādītāja pirkstu

4.2. Kāpēc, tavuprāt, 4.1. uzdevumā izceltie vārdi tev bija nezināmi? Kas ir kopīgs 4.1. uzdevumā skaidrotajiem vārdiem?

legaumē!

Vecvārdi – vārdi, kas agrāk bijuši parasti, bieži lietoti, bet mūsdienās lieto reti vai nelieto nemaz.

Vārdi *noveco* divos gadījumos:

- parādība, **lieta vairs nepastāv**, piemēram, *dzimtbūšana, sieks, dālderis*;
- šie jēdzieni ir saglabājušies, bet to nosaukšanai lieto **jaunus vārdus**, piemēram, *bāliņš* (brālis), *diet* (dejoj), *kamieši* (pleci).

4.3. Izpēti, kādas mērvienības ir bijušas agrāk! Lasi skaļi, uzmanību pievērs skaitļa vārdu un saīsinājumu izrunai!

Izmanto!

Informācija par skaitļa vārdu iedalījumu 140. lpp.

SVARA MĒRI			
Birkavs = ~ 167,52 kg		Pods = 8,376 kg	
TILPUMA MĒRI LABĪBAI			
Sieks = ~ 8 kg	Rīgas sieks = ~ 11,46	Pūrs = ~ 48 kg	Rīgas pūrs = ~ 68,75 l
GARUMA MĒRI			
Rīgas ass = 161,25 cm	Kortelis = ¼ olekts = 13,44 cm	Aršīna = 28 collas	
Colla = 2,54 cm	Jūdze = 7 verstis = 7,44676 km	Pēda = 12 collas = 30,48 cm	Veršoks = 1 ¾ collas = 4,445 cm

(Indulis Burka. „Collas, pintes un kortelis: seno garuma, svara, tilpuma un šķidruma mēru skaidrojums”)

4.4. Pieraksti vārdiem divus īstos daļskaitļus un divus decimāldaļskaitļus no 4.3. uzdevuma!

legaumē!

Daļskaitļi

Daļskaitļu nosaukumus darina ar kārtas skaitļa vārdu un lietvārdu *daļa*, veidojot vai nu vārdu savienojumu, vai arī salikteni.

Ar pamata skaitļa vārdu norāda daļu skaitu:

$\frac{1}{4}$ – *ceturta daļa* – *ceturtdaļa*, *viena ceturtdaļa*.

Šādos daļskaitļos **loka visas sastāvdaļas**, ja pirmajā sastāvdaļā ir lokāms skaitļa vārds.

N. Kas? *divas trešdaļas anketu*

Ģ. Kā? *divu trešdaļu anketu*

D. Kam? *divām trešdaļām anketu*

A. Ko? *divas trešdaļas anketu*

I. Ar ko? *ar divām trešdaļām anketu*

L. Kur? *divās trešdaļās anketu*

Daļskaitļu nosaukumos **pirmajā daļā var būt pamata skaitļa vārds un otrajā – arpus**.

Iespējams gan darināt salikteni, gan veidot vārdu savienojumu:

divarpus, *piecarpus* / *divi ar pus*, *pieci ar pus*.

Decimāldaļskaitļu apzīmējumus lasa, **atdalot daļu nosaukumu no veselā skaitļa nosaukuma ar vārdu komats**:

0,75 – *nulle, komats, septiņdesmit pieci*,

42,15 – *četrdesmit divi, komats, piecpadsmit*.

N. Kas? *divi, komats, seši punkti*

Ģ. Kā? *divu, komats, sešu punktu*

D. Kam? *diviem, komats, sešiem punktiem*

A. Ko? *divus, komats, sešus punktus*

I. Ar ko? *ar diviem, komats, sešiem punktiem*

L. Kur? *divos, komats, sešos punktus*

www.ailab.lv

4.5. Rakstiet pāru diktātu! Diktē klasaesbiedram dažādus daļskaitļu nosaukumus! Raksti klasesbiedra diktētos daļskaitļu nosaukumus! Pārrunājiet to pareizrakstību!

4.6. Sameklējiet informāciju par skaitļa vārdu un tā pareizrakstību un attēlojiet to shēmā, tabulā vai kādā citā uzskatāmā veidā!

5. uzdevums.

5.1. Kādus saīsinājumus jūs zināt? Veidojiet biežāk lietoto saīsinājumu sarakstu! Ja nepieciešams, meklējiet saīsinājumus mācību grāmatās!

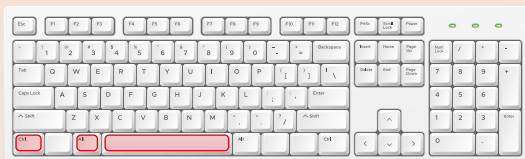
5.2. Izpētiet informāciju! Veidojiet 5.1. uzdevumā atrasto saīsinājumu sarakstu datorrakstā!

legaumē!

Rakstot ar datoru, ir jāievēro ne tikai pareizrakstība, bet arī pareizs teksta izkārtojums, kas palīdz uztvert rakstīto vieglāk un bez pārpratumiem.

Lai saīsinājumi, vārdu savienojumi, kuriem vajadzētu atrasties kopā, netiktu pārnesti jaunā rindā, tiek lietota īpaša atstarpe – **saistītā atstarpe**.

Saistīto atstarpī ievieto, nospiežot vienlaikus taustiņu kombināciju

<Ctrl> + <Shift> + <atstarpes taustiņš>

vai

<Alt> + <o160>*

*ne visos datoros

Saistīto atstarpī ieteicams lietot šādos gadījumos:

- saīsinājumos (u. c., u. tml., š. g.);
- starp kārtas skaitli un ar to saistīto vārdu vai saīsinājumu (2016. gada 17. marts; 4. stāvs);
- starp personas iniciāli un uzvārdu (V. Uzvārds; J. Kavītis);
- starp saīsinājumu un skaitli (rīkojums Nr. 18, sk. 18. lpp., plkst. 11.22);
- skaitliskos daudzumos, kas norādīti procentos (10 %);
- starp skaitli un mērvienības apzīmējumu vai simbolu (100 mg; 350 EUR);
- kad skaitļi rakstīti ar cipariem (1. pasaules karš; XVI Latvijas Ārstu kongress).

5.3. Raksti elektronisku vēstuli un iesaisti tajā vismaz piecus saīsinājumus no 5.2. uzdevumā izveidotā saraksta!

3.2.

Gribu pelnīt

6. uzdevums.

6.1. Savienojiet sakāmvārdu daļas! Skaidrojiet, kā tos saprotat!

Nauda valda
Nauda ir labs kalps,
Kam daudz naudas,
Par naudu
Laiks ir nauda, ko dari,

pat velns danco.
bet bīstams kungs.
to dari drīz.
tam daudz raižu.
pār pasauli.

Laima Kota (Muktupāvela)

(1962) – latviešu
rakstniece.

6.2. Lasi tekstu fragmentus un salīdzini varoņu attieksmi pret naudu! Kurš no 6.1. uzdevuma sakāmvārdiem atbilst katram teksta fragmentam?

Naudu pelna, krāj, liek zeķē, norok podā, domājot, ka tā būs drošībā. Ne vella. Pēc simtiem gadu nejauši kāds zemnieks savā laukā atrod podu ar sidraba naudu. Krājējam jau sen miesa pišļos, naudai tikai muzejiska un sidraba svara vērtība, gods atradējam un daži procenti ciešanu naudas no atraduma vērtības. Un gatavi rudzi.

Drošāk ir glabāt zeķē. Taču tā ar' nav mudra rīcība. Zeķes taču izdilst.

Vai kāds pazīst to patīkamo sajūtu, kad izdzird iedzindzināties, iečaukstāties naudu? Nu jā, it sevišķi, ja tas notiek tavā kabatā. Paša mellais darba kūtskrekls smagi pielipis pie muguras no sviedriem slapjš, bet tā baltā maize par melno darbu, ai, tas ir patīkami. Jo–ho–o–o! [..]

Naudai patīk, ja to skaita, ja groza, ja to liek lietā. [..]

Naudai patīk, ja to dievina, ja tās dēļ notiek trači un trokšņi, ja tā var atvērt ikvienas durvis. Ar smaku vien, kaut gan mēdz teikt, ka nauda nesmird. Smird, bet atmazgāšanā ir sava jēga un māksla, arī sava veida mistērija.

(Laima Muktupāvela. „Šampinjonu Derība”)

Sētneiece. Ko tu tur pastāvīgi blenz uz augšu, veci? Būsi vēl kādā [...] ieskatījies, vai?

Piķurgs. Ko nu smeijies, saimniecīt! Man jau laiks domāt par to kaulaino [...], kas reiz nāks ar izkapti pār plecu.

Sētneiece. Vēl jau tik izkurtējies neesi. Jau sen bija laiks paņemt sievu. Pogas piešūtu, aplāpītu. Rau, kankari vien vēdinās. Varētu gan sev labākas drēbes pagādāt.

Piķurgs. Tas ir pareizi, saimniecīt. Esmu jau par to domājis. Utenī man jau kārtā noskatīta. Jūrnieka forma, vēl tīri laba drēbe. Bet negadās nopirkt.

Sētneiece. Savu žūksnīti naudas taču būsi iekrājis?

Piķurgs. Varbūt, ka krāju, varbūt arī daudz esmu iekrājis, to tu nemaz nezini.

Sētneiece. Nepūt nu man miglu acīs! Kas gan tevi nepazīst? Prastu dzīvot, tad arī dzīvotu citādi. Bet tu nekam nederi. Sapņotājs!...

Piķurgs. Vai tu zini, kas tas ir – sapņot? Tas ir domāt par to, par ko labi zini, ka nekad nerasniegsi. Bet, ja nu kādam ir daudz naudas, tā man liekas – tad vairs nevar sapņot, jo visu, ko vien viņš iedomā, tūlīt var dabūt. Bet, kas īstenībā iegūts, tas vairs nav tik skaists, kā iedomāts. Tā, redzi, nauda cilvēku padara nabagu. [...]

Sētneiece. Par ko tad tu tā sapņo?

Piķurgs. Kā ir pienācis brīdis, kad esmu kļuvis bagāts. [...]

Sētneiece. Un ko tu darītu?

Piķurgs. Redzi, tad es vienā rāvienā kļūtu liels vīrs. Nevienam es nerautos no ceļa, neviens man nevarētu uzkleigt. Un es viņiem varētu sacīt visu, ko domāju. Lupatas jūs esat, es viņiem teiktu. Paskatieties savās dvēselēs, un tur jūs nekā cita neredzēsīt kā lēverus un skrandas! Jā! Un tad viņi man smilkstētu.

Sētneiece. Kāpēc tad šie smilkstētu? Lai liktu kādam smilkstēt, ir vajadzīga vara.

Piķurgs. Bet kas ir vara? Nauda. Bet, ja nu man būs nauda, kuras man nevajag, bet viņiem tās nebūs un vajadzēs, tad viņi smilkstēs, tici man! Un viņi man lēkās, kad es uzsvilpšu vai saukšu – hop!

(Mārtiņš Zīverts. „Nauda”)

Mārtiņš Zīverts

(1903–1990) – latviešu dramaturgs. Sarakstījis komēdijas, psiholoģiskās drāmas un traģēdijas, kopā vairāk nekā 50 lugu gan Latvijā, gan Zviedrijā.

6.3. Raksturojiet 6.2. uzdevuma teksta fragmentu valodu! Atrodiet

- frazeoloģismus,
- vārdu savienojumus pārnestā nozīmē,
- vecvārdus un citus neparastus vārdus!

6.4. Skaidrojiet 6.3. uzdevumā atrastos frazeoloģismus un vārdu savienojumus!

6.5. Salīdziniet teikumu uzbūvi abos fragmentos! Kādas uzbūves teikumi un kāpēc dominē katrā fragmentā?

7. uzdevums.

7.1. Lasi un skaidro frazeoloģismus! Pastāsti situācijas, kurās tos varētu lietot!

būt pa kabatai tukša kabata
pilna kabata iebāzt kabatā
nauda kabatā neturas

7.2. Lasi un izsaki savu viedokli!

Kabatas nauda nepieciešama jebkuram bērnam, kurš sācis iet skolā. Kaut vai lai skolā vai tuvējā veikalā nopirktu kādu kārumu. Bērniem, tāpat kā vecākiem, ir savas vēlmes, un ne vienmēr ir ērti naudu prasīt vecākiem.

Man kabatas naudu mamma dod katru nedēļu. Skolā pusdienas ir par velti, taču pēc stundām man vēl ir treniņi, pēc kuriem vienmēr gribas ēst. Dažkārt izdodas arī kaut ko sakrāt no kabatas naudas. Tad varu iegādāties kādu lielāku pirkumu.

„Slinkodama un gulšņādama pie naudas netiksi,” tā vienmēr saka mans tētis un vecmāmiņa. Es vasarā labprāt strādāju pie savas krustmātes veikaliņā, lai nopelnītu naudu saviem tēriņiem.

Man nemaz nav vajadzīga kabatas nauda. Man visu nepieciešamo nopērk vecāki.

Man kabatas naudas ir par maz, ļoti bieži tā ir beigusies jau trešdienā. Taču ar vecākiem sarunājām, ka varu to palielināt, paveicot darbiņus: nomazgāju traukus, sakārtoju istabas, pagatavoju vakariņas u. c.

7.3. Raksti viedokli „Es un nauda” (100–120 vārdu)!

Izvēlies trīs vai četrus no nodaļā izmantotajiem frazeoloģismiem vai atrodi citus un iesaisti tos viedoklī!

8. uzdevums.

8.1. Skaidrojiet vārdus un vārdu savienojumus!

Karjera – ...
Profesionālā izaugsme – ...
Karjeras kāpnēs – ...
Darba tirgus – ...
Darba ņēmējs – ...
Darba devējs – ...

8.2. Uzrakstiet burtnīcā stabiņā visus latviešu alfabēta burtus! Pierakstiet katram burtam vismaz vienu profesijas nosaukumu!

8.3. Nosakiet vārda sastāvu 8.2. uzdevumā pierakstītajiem profesiju nosaukumiem! Pētiet, kā ir darināti profesiju nosaukumi, un rakstiet secinājumu!

Profesiju nosaukumus latviešu valodā darina ar ...

8.4. Pārrunājiet jautājumus ar klasesbiedru un pierakstiet atbildes burtnīcā!

- Kuras, tavuprāt, ir pieprasītākās profesijas darba tirgū? Kāpēc?
- Kuras profesijas ir populāras jauniešu vidū? Kuras nav populāras? Kāpēc?
- Kas, pēc tavām domām, nosaka profesijas popularitāti vai nepopularitāti?
- Kuras profesijas, tavuprāt, nākotnē varētu būt apdraudētas (varētu kļūt nevajadzīgas) Kāpēc?

8.5. Nosaki 8.4. uzdevumā rakstīto teikumu uzbūvi! Kādas uzbūves teikumus esi izmantojis, pamatojot viedokli?

legaumē!

Īsais raksts jeb viedoklis.

- Izdomā jautājumu, par kuru rakstīsi viedokli!
- Pārdomā savu pieredzi par attiecīgo jautājumu un izlem, kāda ir tava nostāja!
- Pārdomā sava viedokļa pamatojumu ar faktiem!
- Apkopo faktus, secini, vispārini vai prognozē, saskatot cēloņsakarības!

dzejnieks

finansists

kinologs

skolotājs

inženieris

darba ņēmējs

8.6. Izlasiet prasmju sarakstu! Kuras no prasmēm ir svarīgākās mūsdienu darba tirgū? Sakārtojiet tās, sākot ar vērtīgāko un beidzot ar, jūsuprāt, mazāk vērtīgo! Ja nepieciešams, papildiniet sarakstu!

prasme sazināties dzimtajā valodā

svešvalodu prasme

digitālās prasmes

prasme mācīties

iniciatīva

prasme sadarboties grupā / komandā

radošums

spēja uzstāties, skaidri paust savu viedokli

apņēmība un neatlaidība mērķu sasniegšanā

8.7. Veiciet pētījumu!

- Izvēlieties vienu informācijas avotu, kurā tiek publicēti darba sludinājumi!
- Izpētiet 20 darba sludinājumus, kuros ir norādītas prasības pretendētājam (darba ņēmējam)!
- Apkopojiet tabulā informāciju par prasmēm, kuras ir norādītas sludinājumos!
- Analizējiet, kuras prasmes sludinājumos ir norādītas visbiežāk!

Piemērs.

Sludinājumos norādītā prasme	Sludinājumu / darba piedāvājumu skaits
Latviešu valodas prasmes	18
...	

- Atspoguļojiet iegūtos datus diagrammā (ar roku zīmētā vai elektroniski veidotā)!

Izmanto!

Diagrammas aprakstam ir trīs daļas – ievads, galvenā daļa un nobeigums.

8.8. Raksti izveidotās diagrammas aprakstu (120–140 vārdu)!

Komentē iegūtos datus un salīdzini tos!

- Izsaki savu viedokli un vērtējumu!
- Salīdzini iegūtos datus ar 8.6. uzdevumā veidoto sarakstu!
- Raksti secinājumus!

9. uzdevums.

9.1. Veidojiet grafisko organizatoru un rakstiet visu, ko zināt par tekstu un tā veidiem!

9.2. Veido tabulu pēc parauga un grupē tekstu pazīmes! Nosauktās pazīmes var attiekties uz vairākiem tekstu veidiem.

- Ir nosauktas vides, kāda priekšmeta, parādības vai dzīvas būtnes ārējās pazīmes.
- Ir izklāstīts kāds notikums.
- Ir noskaidrota un risināta kāda problēma.
- Notikumi ir sakārtoti hronoloģiskā secībā.
- Ir noteikts temats.
- Ir izteikts vērtējums un secinājumi.

Apraksts	Vēstījums	Pārspriedums

9.3. Pārskati mācību grāmatas 3. nodaļas un savus rakstītos tekstus, atrodi piemēru aprakstam, vēstījumam un tekstam, kurā ir saskatāmas pārsprieduma pazīmes! Skaidro savu izvēli!

9.4. Lasiet informāciju par to, kas ir pārspriedums! Ar ko tu papildinātu 9.2. tabulas aili par pārspriedumu?

legaumē!

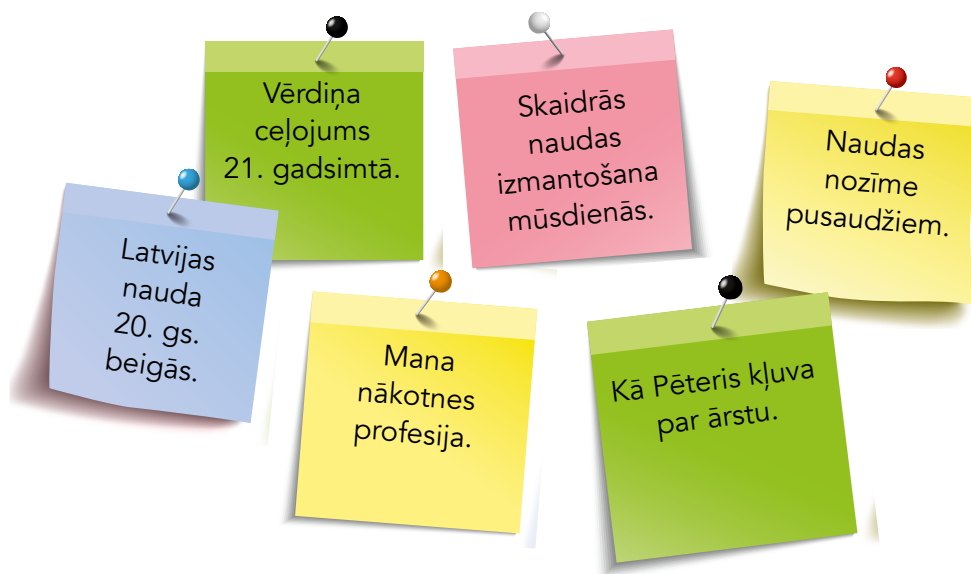
Pārspriedums – teksta tips, kurā autors patstāvīgi cenšas noskaidrot un risināt kādas **problēmas** par noteiktu tematu, **izteikt** savu **vērtējumu un secinājumus**.

Pārspriedumā var būt **pausta attieksme** pret kādu literatūras vai mākslas parādību, kā arī tas var būt **analītisks pārskats** vai **pētījums**, piemēram, par kādu vēsturisku tematu vai problēmu.

Lai uzrakstītu pārspriedumu, nepieciešams:

- izvirzīt **problēmu**, ko risināt pārspriedumā,
- atklāt **apgalvojumus**, kas šo problēmu pierāda,
- savākt un apkopot **faktus**,
- sagatavot **argumentus**, kas pierāda domu,
- izteikt **secinājumus un vērtējumu** par risināmo problēmu.

9.5. Lasi virsrakstus un izsaki viedokli, kāda veida tekstam tas varētu būt piemērots! Pamato viedokli!

9.6. Lasi pārsprieduma daļas un sakārto tās loģiskā secībā! Pamato savu izvēli!

Ar naudu var visu

Viens no spilgtākajiem piemēriem naudas ietekmei ir Rūdolfā Blaumaņa novele „Salna pavasarī”. Noveles galvenajai varonei levai nauda un manta kļūst svarīgāka par patiesu mīlestību. Iespēja dzīvot grezni un mantot vecā vīra īpašumu padara levu aklu. Blaumanis ļoti atklāti atspoguļo cilvēka alkātību un nespēju turēties pretī kārdinājumam.

Nauda ir spēcīgs līdzeklis, kas daudzās dzīves situācijās spēj mainīt apstākļus un palīdzēt sasniegt mērķus. Tomēr vai ar naudu var visu? Bieži vien tiek izcelta naudas un mantas loma sabiedrībā, taču līdzās jāizceļ morālās vērtības un tas, ko nauda nevar ietekmēt. Vērtējot latviešu autoru literāros darbus, kļūst skaidrs, ka naudas vara ir ierobežota.

Latviešu literatūrā tiek atklāts, ka nauda ir svarīga un var nodrošināt materiālo labklājību, taču tās spēks ir ierobežots. Piemēram R. Blaumaņa, K. Skalbes literārajos darbos tiek uzsvērts, ka patiesās vērtības ir cilvēka personība, darbs un savstarpējās attiecības. Nauda var būt instruments, bet tā nevar aizstāt to, kas veido cilvēka būtību un laimi. Tāpēc teiciens „Ar naudu var visu” ir maldīgs, jo dzīves patiesās vērtības bieži vien nav saistītas ar mantu, bet gan ar cilvēka iekšējo pasauli un attieksmi pret citiem.

Kārļa Skalbes pasākā „Pasaka par vērdiņu” galvenais varonis Ansis iegūst brīnumvērdiņu, kas viņam sniedz neizsmeļamu bagātību. Lai gan Ansis sākotnēji domā, ka nauda atrisinās visas viņa problēmas, beigās viņš saprot, ka bagātība bez mīlestības un tuvajiem cilvēkiem ir bezvērtīga. Pasakas pamācība māca, ka nauda pati par sevi nav panākumu vai laimes garantija.

9.7. Savieno teikuma daļas!

Ievada uzdevums ir...

izteikt vērtējumu un pamatot savu attieksmi.

Galvenās daļas uzdevums ir...

atklāt apgalvojumu, kurš jāpierāda.

paskaidrot, kāpēc izvēlēts konkrētais temats.

Nobeiguma uzdevums ir...

argumentēt ar faktiem.

izsacīt secinājumus par to, kas rakstīts pārspridumā.

iepazīstināt lasītāju ar izvirzīto problēmu, apskatāmo jautājumu.

Izmanto!

Apgalvojums – konkrēti izteikta doma, spriedums. Tam būtu jābūt patiesam. Pārspridumā apgalvojums ir spriedums, kas jāpierāda.

Fakts – atkarīgs no novērojumiem vai pētījumiem, tā ir objektīva realitāte. Pārspridumā fakti var būt literāri darbi, tajā darbojošās personas un notikumi, kultūras norises (piemēram, koncerts, teātra izrāde utt.), sabiedriski nozīmīga norise (piemēram, Latvijas hokeja izlases panākumi pasaules čempionātā), personīgā pieredze. **Secinājums** – doma, spriedums, atziņa, kas iegūta, analizējot parādības, apkopojot faktus u. tml.

Iegaumē!

Ievads – 10–15 % teksta
Galvenā daļa – 60–70 % teksta
Nobeigums – 10–15 % teksta

10. uzdevums.

Izvēlies vienu tematu! Izvēloties tematu, pārdomā atbildes uz šiem jautājumiem!

Uz kādiem jautājumiem temats prasa atbildi?

Nauda nedara laimīgu.

Nauda nesmird.

Naudu var tērēt, ja tā ir nopelnīta.

Par naudu pat velns danco.

Ko es gribu ar savu pārspriedumu pateikt?

Ko es par šo tematu varu pastāstīt?

Kam es stāstīšu (skolotājam, draugam, pats sev)?

11. uzdevums.

11.1. Veic norādītos uzdevuma soļus, izmantojot 10.2. uzdevumā izvēlēto tematu!

- Lapas vidū aplītī ieraksti tematu!
- Pārdomā, kādus jautājumus tu vari uzdot par šo tematu, un uzraksti tos ap tematu!
- Pie katra jautājuma raksti visu, kas par to ienāk prātā, – vārdus, vārdu savienojumus, teikumus!
- Paņem dažādu krāsu flomāsterus vai pildspalvas un iekrāso ar vienu krāsu vai apvelc tos vārdus, vārdu savienojumus un teikumus, kas attiecas uz vienu jautājumu! Savieno tos!
- Izmantojot kādu spilgtu krāsu, apvelc tos jautājumus, uz kuriem jāmeklē atbildes!
- Izsvītro to, ko, tavuprāt, noteikti neizmantosī pārspriedumā!
- Meklē atbildes uz tiem jautājumiem, kurus iekrāsoji ar spilgtu krāsu! Pieraksti atrasto informāciju!

- 11.2. Pirms pārsprieduma rakstīšanas par 10.2. uzdevumā izvēlēto tematu uzraksti apgalvojumu un izvēlies trīs faktus, ar kuriem pierādīsi šī apgalvojuma patiesumu!**

Nauda nedara laimīgu

↓

Alkatība ir nepareiza attieksme pret lietām.

↓

K. Skalbes literārās pasakas varoņa Ana alkatīgā attieksme pret naudu.

↓

M. Ziverta lugas "Nauda" varoņa Piķurga vēlme iegūt naudu.

Izmanto!

Kad vērtē klasesbiedra darbu,

- esi pieklājīgs,
- raksti glīti un kļūdas labo atbilstoši pieņemtajiem paraugiem,
- norādi, kas darbā ir veiksmīgs,
- iesaki, ko varētu uzlabot!

- 11.3. Raksti pārsprieduma melnrakstu par 10.2. uzdevumā izvēlēto tematu!**

- 11.4. Lūdz klasesbiedru melnrakstu izlasīt un sniegt atgriezenisko saiti – kas ir paveikts ļoti labi, ko nepieciešams precizēt, papildināt, labot!**

Kā pārbaudīt pārsprieduma saturu un argumentāciju

Jautājumi	Jā	Nē	Ieteikums
Vai ievadā ir izteikts apgalvojums?			
Vai ievadā minētais apgalvojums atbilst tematam?			
Vai ievadā ir minēts, kas tiks izmantots kā fakti (atslēgvārdi)?			
Vai galvenajā daļā ir trīs fakti, ar kuriem tiek pierādīts ievada apgalvojums?			
Vai izvēlētie fakti pierāda apgalvojumu?			
Vai katrs fakts ir minēts atsevišķā rindkopā?			
Vai nobeigumā ir kopsavilkums, secinājums?			
Vai secinājums atklāj ievadā minētā apgalvojuma patiesumu / nepatiesumu?			

- 11.5. Raksti tīrrakstu un veic pašvērtējumu (izmanto 11.4. uzdevuma jautājumus), pirms iesniedz to skolotājam!**

12. uzdevums.

12.1. Pārrunājiet un rakstiet atbildes burtnīcā! Izmantojiet atbildēs saliktus pakārtotus teikumus!

- Kādas rakstura iezīmes, tavuprāt, ir nepieciešamas cilvēkam, kurš vēlas būt uzņēmējs? Kāpēc?
- Kādas īpašības nedrīkst būt uzņēmējam? Kāpēc?
- Vai tu vēlētos kļūt par uzņēmēju? Pamato viedokli!

12.2. Lasi pasaku un raksturo tās galveno varoni!

Peles briļļu veikals

Visi zina, ka kurtiem ir slikta redze. Ir arī teiciens – akls kā kurmis. Tāpēc kurtju pazemes pilsētā visas mājas bija šķības un greizas. Kādu dienu kurtju pilsētā iemaldījās pele.

Pelei bija ļoti laba redze. Redzot, cik briesmīgi šķības ir mājas, ielas un cik slikta ir kurtju redze, viņa atcerējās, ka, dzīvodama dažādu cilvēku mājās, bija redzējusi cilvēkus ar brillēm. Jāpiebilst, ka pele bija arī diezgan liela ceļotāja, viņi patika dzīvesvietas maiņa. Gandrīz gadu pele dzīvoja pie acu ārsta mājā, tāpēc daudz zināja par redzes problēmām un briļļu nepieciešamību redzes uzlabošanai.

Pirms pieciem gadiem, kad pele bija maza, dzīvojot kāda biznesmeņa mājā, viņa uzzināja par biznesu, ka ir jāpiedāvā preces vai pakalpojumi, ko pārējie gribētu iegādāties. Viņa gan nebija izlasījusi visu, jo papīri bija vajadzīgi migas iekārtošanai, respektīvi, tie tika sagrauzti. Bet kaut ko viņa bija iemācījusies.

Kopš tā laika pelei bija sapnis uzsākt savu biznesu. Tāpēc viņa devās mājās un mēģināja izveidot brilles. Pele, atradusi meldrus un citus izturīgus zāles stiebrus, devās pie zīlītēm ar daļu no saviem graudiem. Zīlītes parādīja, kā nopīt briļļu rāmi, par samaksu ņemot graudus. Kad pele kārtīgi bija iegaumējusi, kā jāpin rāmji, viņa devās uz pludmalī salasīt izskalotos stiklus. Salasījusi tik daudz stiklu, cik var panest, pele devās mājās veidot brilles. Pēc dažiem neveiksmīgiem mēģinājumiem pelei izdevās. Viņa devās pie

meldri – daudzgadīgi
lakstaugi ar apaļu
stumburu un ziediem
brūnās vārpiņās
zīlīte

kurmju padomes ar savu biznesa ideju un jau izgatavotajām brillēm. Kurmji uzklausi ja peli. [...]

(Madara Freiberga, Mālpils novada vidusskola)

- 12.3.** Nosaki 12.2. uzdevuma teksta fragmenta veidu – apraksts, vēstījums vai pārspriedums! Kuras pazīmes to pierāda?
- 12.4.** Pēti, kā 12.2. uzdevuma teksta fragmentā atspoguļoti notikumi! Ja nepieciešams, veido laika līniju un atzīmē uz tās notikumus! Ko tu vari secināt?
- 12.5.** Kā vēl var izkārtot notikumus vēstījumā? Vai tam, tavuprāt, ir nozīme? Kāpēc? Ko atklāto notikumu kārtība nozīmē lasītājam?
- 12.6.** Iejūties pasakas galvenās varones lomā un izveidojiet biznesa plāna prezentāciju kurmju padomei! Izmantojiet doto plānu!
1. Biznesa idejas apraksts (Ko piedāvā? Kāpēc tas ir nepieciešams?).
 2. Uzņēmuma darbība (Kā notiks ražošana? Kas nepieciešams, lai ražotu? Kādi ir riski?).
 3. Darbinieki (Cik un kādi darbinieki ir vajadzīgi? Kādi būs viņu pienākumi?).
 4. Finanses (Cik līdzekļu ir nepieciešams? Kur iegūs līdzekļus?).

12.7. Klausies klasesbiedru prezentācijas! Kurai komandai tu ļautu uzsākt savu uzņēmējdarbību? Kāpēc?

Vērtē prezentācijas saturu, uzbūvi un uzstāšanos pēc dotajiem kritērijiem!

Kritērijs	Iesācējs (0 p.)	Darītājs (1 p.)	Lietpratējs (2 p.)	Eksperts (3 p.)
Saturs	Ir atklāts viens no dotajiem temata punktiem. Ir novirzes no temata.	Ir atklāti divi dotie temata punkti. Vērojamas novirzes no temata.	Ir atklāti gandrīz visi dotie temata punkti, kāds no tiem nepilnīgi. Nav vērojamas būtiskas novirzes no darba temata.	Ir atklāti visi dotie temata punkti – idejas apraksts, uzņēmuma darbība, darbinieki, finanses. Pilnībā ievērota darba tematika.
Prezentācijas uzbūve	Informācija nav secīga. Slaidi savstarpēji nesaistīti – nav ievērota loģiskā daļu kārtība. Grūti uztvert satura izklāstu.	Informācija bieži nav secīga. Atsevišķās prezentācijas daļās vērojami centieni atspoguļot informāciju secīgi. Auditorija ar grūtībām seko prezentācijas saturam.	Informācija sakārtota loģiskā secībā. Auditorija spēj uztvert prezentācijas saturu.	Skaidra, loģiska uzbūve. Visas sadaļas loģiski saistītas. Auditorijai ir viegli sekot darba prezentēšanai.
Darba prezentēšana / uzstāšanās	Prezentētājs nav sagatavojis stāstījumu – lasa informāciju no prezentācijas, neveido acu kontaktu ar auditoriju. Ir daudz kļūdu valodas lietojumā, dažkārt tās var traucēt uztvert saturu.	Prezentētājs gatavojies, tomēr bieži novirzās no prezentācijā iekļautā satura; stāstījums nav saskaņots ar prezentācijā redzamo saturu. Vairākos prezentēšanas posmos informāciju lasa no slaidiem. Cenšas veidot acu kontaktu ar auditoriju, taču bieži novēršas. Ir kļūdas valodas lietojumā, taču tās netraucē uztvert saturu.	Prezentētājs sagatavojis stāstījumu. Informācija tiek atspoguļota saistošā, raitā un gramatiski korektā valodā. Veido acu kontaktu ar auditoriju, stāstījumā izmanto žestus.	Prezentētājs sagatavojis saistošu stāstījumu. Piesaista auditorijas uzmanību ne tikai ar labu valodu, bet arī ar žestiem, atraisītību un pārliecību par savu stāstījumu.

13. uzdevums.

13.1. Lasi pasakas turpinājumu!

„Dodu atļauju pelei ražot brilles, piešķirt vietu kurmju brillu veikala būvniecībai!”

Pele ieguldīja sākuma kapitālu – visus savus graudus, riekstus un ozolzīles. Pele atvēra veikalu un darbnīcu, iepirka darbarīkus. Strauji izplatījās runas par peles veikalu, jo kurmji, tagad jau stipri redzīgāki, raka tuneļus it visur. Visiem, kuriem bija redzes problēmas, vēlējās iegādāties peles ražotās brilles.

Drīz pele viena nespēja izpildīt visus pasūtījumus, un viņai bija jāpieņem darbinieki, kas viņai palīdzētu. Lai varētu samaksāt darbiniekiem algu, pele paņēma kredītu Vāveres un Sīļa bankā. Tagad ozolzīļu un riekstu pietika. Pele stingri skaitīja, cik zīļu un riekstu katram darbiniekam izmaksāt un cik darbinieku viņa var atļauties nodarbināt.

Pele pieņēma darbā divas zilītes, kuras pina brillu rāmjus, trīs citas peles, kuras nodarbojās ar brillu realizāciju, kā arī divas žagatas, kurām viegli padevās lasīt stikliņus, četrus zvirbuļus, kuri gādāja zāles stiebrus brillu rāmjiem. Uzņēmums strauji paplašinājās, drīz arī citās kurmjū pilsētās radās pieprasījums pēc brillēm. [..]

(Madara Freiberga, Mālpils novada vidusskola)

13.2. Veidojiet labas reklāmas kritēriju sarakstu! Kādas pazīmes, jūsu prāt, raksturo labu reklāmu?

13.3. Apspriediet klasē 13.2. uzdevumā izveidoto kritēriju sarakstu un vienojieties par kopīgiem kritērijiem!

13.4. Veidojiet brillu veikala reklāmu!

13.5. Kā pasaka varētu beigties? Raksti pasakas turpinājumu (100–120 vārdu)!

Reklāma –

teksts, attēls,
videomateriāls
u. tml., kura
mērķis ir piesaistīt
uzmanību, padarīt
populāru.

Ko es zinu? Ko es protu?

14. uzdevums.

14.1. Pāršķirstiet 3. nodaļu grāmatā, darba burtnīcā un pārrunājiet, vai varat atbildēt uz jautājumiem un kur var meklēt atbildes!

14.2. Grupā sadaliet jautājumus, uz kuriem katrs no grupas atbildēs! Rakstveidā atbildiet uz jautājumiem! Pamatojiet atbildi!

Jautājumi
Kas ir frazeoloģisms?
Kas ir fakts un viedoklis? Kā tos atšķirt?
Kas ir arguments? Kādos gadījumos (kurās mācību situācijās) ir svarīgi prast argumentēt?
Kas ir vecvārdi? Kādos tekstos mūsdienās ir atrodami vecvārdi?
Kā izrunā un pieraksta daļskaitļus un decimāldaļas?
Kas ir saistītā atstarpe, un kad to lieto?
Kā iedala tekstus?
Kādas pazīmes raksturīgas aprakstam?
Kādas pazīmes raksturīgas vēstījumam?
Kā var izkārtot vēstījuma notikumus? Kā notikumu secība ietekmē lasītāju?
Kādas pazīmes raksturīgas pārspriedumam?
Viedokli no fakta var atpazīt pēc tajos lietotajiem valodas līdzekļiem (vārdiem, konstrukcijām), kā, piemēram, ...
Pārspriedums ir...
Pārspriedumā nepieciešams izmantot...
Pārsprieduma ievada daļā...
Pārsprieduma galvenajā daļā...
Pārsprieduma nobeigumā...

14.3. Pārlasiet cits cita atbildes un labojiet gan satura, gan gramatiskās kļūdas!